

אגדת העשירה בציילסהיים

מאת הלל זידמן

צפור הנפש של הבעיה ונפגשה באנשים רבי-ערך, בעלי רצון תקיף, שהעולם לא יוכל לעבור על פניהם לסדר היום. הפגנתם בשעת ביקור הועדה היתה למופת במשמעותה ואמרה כבוד.

בקרבת המחנה יש עוד קיבוץ אחד, הוא הקיבוץ הדתי. הפץ חיים, ובו 72 חברים וחברות. זהו קיבוץ הקלאי ויש לו מכוונות הקלאיות וגם שבע פרות ושלושה סוסים. שם שוררת רוח חלוצית. בראשו עומדות שלש מורות של "בית יעקב": רבקה איינגלארד, רבקה הורוביץ ורחל שאנצר. יש להתפעל מן הסמכות של שלש הבחורות האלה בקיבוץ. הדבר ניתן להסבר לא רק על ידי פעולתן עכשווית, אלא על ידי פעולתן במחנות באו"ש וויץ בימי הנאצים. כל אחת הבחורות עטור רה אגדות, שהן אמת לאמתה. הן בעצמן רה מדברות על עבודתן כי בעיניהן זהו דבר המובן מאליו, אבל אחרים סיפרו לי, שהן החזיקו בהתנהגותן המופתית את אומץ הלב ואת ההכרה העצמית של היהודים האומץ ללים באושוויץ. בדכאו ובבלון. וגם במעשים הצילו יהודים מתוך מסירות-נפש.

מספר הבחורות הללו היה באושוויץ עשר. הן היוו חבורה אחת. לא ידעו שאלה הן מורות "בית יעקב", אבל ראו שהן שונות מן האחרות, וכך קראו להן: "העשירה". מובן מאליו, שעבדו בעל כרחן בשבת, אבל לא יותר ממה שהיו מוכרחות לעבוד. הדבר לא הפך להן להיתר. הן שמרו ככל האפשר את השבת בכל הפרטים והדקדוקים. כשהיו נפגשות בשבת ביהודי מרושלי, לא דחוץ, מגודל פרע, שכבר התיאש מן החיים, "מור סלמן" בלשון הרוצחים, היתה אחת מן העשירה רק אומרת לו "שבת שלום" והיודי היה כאילו מתעורר משינה: שבת היום? ויש אנשים הזוכרים, שהיום שבת? זאת אומרת שעוד העולם קיים? וכשהיתה אחת מן העשירה מוסיפה: היום קוראים בפרשה כך וכך והביאה פסוק מן הסדרה המתאים למצב היהודי ניצל מן היאוש והחזיק מעמד. יהודי כזה נמצא היום במחנה פלדאפינג והוא מספר את נס העשירה, שהי צילה אדם בדיבור אחד, באמירת "שבת שלום". ואין זו אגדה.

וכיום מציעים לשרידות העשירה את מיטב המשרות באמריקה ובאנגליה, בשבילן מוכנות ויזות לארצות הללו ומתארים להן עתיד זהב בארץ הזהב — והן מסרבות: לא ולא; רק ארץ-ישראל. ואפילו לארץ-ישראל אינן נדחקות להיות בין הראשונות. יש להן פרוטקציה, אבל אינן דורשות סרטי פיקטיים דוקא לעצמן. הן מדברות תמיד על עליית הקיבוץ כולו. הן מרגישות אחריות לבחורות שלהן ולבחורים שלהן, הן אמהות ואבית כאחד. "אנחנו נעזוב את המקום אחי רזנות" — אומרות הן לי. הן מדברות בכיבוד ראש ויכולות להיות למופת לעסקנים צבוריים. והן אומרות ועושות.

כשהוזמנה אחת מהן, רבקה איינגלארד, לצרפת להנפש שם, מיהרה לחזור מארץ החופש, "כי העבודה שם מחכה לי ואין זו אחריות לשהות כאן".

בקבוץ "הפץ חיים" יש חברי אגודת ישראל, מזרחי, בחורים דתיים בלתי מפלגתיים, בחורות מ"בית יעקב", חסידי בלז ואלכסנדר, ובכולם שוררת רוח חלוצית. מובן מאליו, שהבחורים גרים בבנין לחוד והבחורות בבנין לחוד.

כל מחנה בגרמניה יש לו שכיות שלו, קורר יוזים שלו, וקוים אוסיניים שלו. גם ציילסהיים היא פרשה לעצמה. ציילסהיים יושבת ליד הקסט והקסט היא פרבר של פרנקפורט דמיין.

בבוקר אחד באתי לפרנקפורט, יצאתי מתחנת-הרכבת וראיתי לפני ים של חרבות. רק לבנים וטיט, מכתה הריסות. רק ממול לתחנה עומד בשלמותו בית-מלון "אקס" צלסור", כדי שהבאים לסייר את המחנות יוכלו להתאכסן בו. כנראה, שבוכות זאת ניצל הבנין הגדול ממבול האש והברזל.

פרנקפורט היתה לפנינו ענין חשוב לענות בו. ביחוד אדוקי קהלת פרנקפורט, שיצרו נוסח משלהם בחיי ישראל. כיום נשארו מן הקהלה האדוקה רק שלשים חברים, ובדאשם הרב ד"ר ליאופולד גייהויו. אבל על זה — בפעם אחרת. הפעם באתי לחפש את שארית הפליטה של יהודי פולין. אני הולך מהלך קילומטר בכביש מיינץ להקסט ורק לעתים רחוקות אני מוצא בית שלם. בהקסט — בבניי מפעלי הצבעים המפורסמים, מאוכ סנים אונרר"א והג'וינט ושם יש יהודים. משונה הדבר, שדוקא בתי תעשיית המלחמה הגרמנית הגדולה לא נפגעו. חידה היא. כאן אני מוצא כל מיני עסקנים, שליחים, מגינים ואפוסטרופסים. וגם על זה לא אדבר הפעם. את אחי אנכי מבקש. אני מחפש את היהודי, הנושא של כל כך הרבה עסקנות וצבוריות. אני מחפש את השרידים והם יושבים הלאה בציילסהיים.

במקרה נתקבל בבואי משלוח ספרים מאת "הברית העברית העולמית" בארץ-ישראל. דבר בעתו. אני מוצא את מאמריו הציוניים של יצחק גרינבוים, ספרים מדברי ימי ישראל, ספרי-דקדוק עבריים. הרב אלכסנדר ריזנברג מעביר את הספרים לציילסהיים ואני נוסע אתו. אנחנו באים לרחבה גדולה, הנקראת "מגרש ביאליק" וממנו מסתעפים "רחובות" המחנה. כאן יהודים למכביר. לקראתי יוצאים צעירים וצעירות: רבקה הורוביץ, לייב פינקוסביץ ואחרים. לא את כולם אני מכיר פנים אל פנים, אבל אני יודע את שמותיהם. אחדים מהם כבר נעשו למושג ולסמל של מסיירות-נפש ליהדות וליהודים. ואנחנו מהלכים על פני המחנה. החיים שוקקים, יש כאן חבורות מכל הסוגים והזרמים, שעורים להכשרה ולתרבות, בתי מלאכה ומפעלים חקלאיים. בראשי מתערבלים "גורדוניה" וטכניקה חשמלית, מכניקה של מכוניות ובית-ר, קיבוץ ציוני כללי ונגרות. וכולם שייכים ל"איחוד" הציוני. במחנות רואים את ריב המפלגות כמשחק ילדים. האמנם לא למדו כלום מן העבר? — שואלים במחנות. האמנם נמשיך במחלוקת כמו לפנינו? ובמחנות קמה הסיסמא — אחדות, בלשונם: "איחוד ציוני".

באיחוד הציוני בציילסהיים נמנים 174 חברים. בראשו עומד מיכאל פינגר (השומר הצעיר) מרובישוב, יהודה ווסאלי (גורדוניה); הנריך סאקאווסקי, יש גם חוג דרמטי עברי בהדרכת הבמאי סוק טיגל מוורשה. ראש המורחי בתוך האיחוד הוא אלטר פרידמן, ראש הרביזיוניסטים הוא אלימלך ינקלביץ. כולם עסקנים צעירים בעל-מרץ.

אני מהלך במחנה ומסתכל בפרצופים. בהם נסוכים הרבה יסורים, אבל אין בהם יאוש. הם לא נשברו. ועדת-החקירה, ששמעה קודם לכן את דבריהם של כל מיני נציגי מפלגות ונשואי-פנים, מצאה רק כאן את